

бизнесменов) по анализу, оценке и управлению риском. – М.: НИУР, Центр СИНТЕК, 1994. – 134 с.

22.Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основы інвестиційної діяльності. – К.: Генеза, 1997. – 384 с.

23.Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 1024 с.

24.Експертиза инвестиций в помощь предпринимателю и банкиру. – М.: ДЖИПЛАЛимитед, 1992. – 54 с.

25.<http://www.ir.org.ua>.

Отримано 30.03.2006

УДК 338 : 364

Т.Д.ТАУКЕШЕВА, канд. екон. наук

Харківська обласна державна адміністрація

РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА – ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСТА

Аналізується фінансування житлово-комунального господарства міста Харкова за рахунок бюджетних коштів за окремими напрямками в динаміці за 2002-2005 рр.

Житлово-комунальне господарство – важлива галузь міського господарства, її реформування – одне з головних завдань, спрямованих на забезпечення сталого функціонування великого мегаполісу.

Керівництво міста приділяє велику увагу житлово-комунальному обслуговуванню харків'ян, підтримці санітарного порядку, здійсненню заходів з енергозбереження, утримання житлових будинків у належному технічному стані.

Для розв'язання проблем в житлово-комунальному господарстві Харківською міською радою 24.06.2003 р. була прийнята Програма розвитку і реформування житлово-комунального господарства м.Харкова на 2003-2010 рр. (далі Програма). Вона визначає основні шляхи реформування галузі на довгострокову перспективу.

Фінансування Програми розвитку і реформування житлово-комунального господарства здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету (з урахуванням заходів, що фінансуються в рамках інших загальнодержавних, регіональних і місцевих програм та проектів), фонду охорони навколишнього природного середовища, цільового фонду міської ради з комплексного соціально-економічного розвитку міста у складі бюджету, комунальних установ, а також інших джерел, у тому числі коштів підприємств житлово-комунального господарства, коштів, отриманих від випуску облігацій внутрішньої місцевої позики, грантів міжнародних організацій, благодійних внесків тощо.

Питанням фінансування житлово-комунального господарства

приділяється особлива увага при затвердженні бюджету міста. Протягом року постійно уточнюються основні показники видатків по галузі з урахуванням нагальних потреб та змін у законодавстві.

Фінансування житлово-комунального господарства за рахунок коштів бюджету міста включає видатки на: утримання та капітальний ремонт житлового фонду; благоустрій міста; збір та вивезення твердих побутових відходів; придбання техніки для підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста, та ін.

Виконання Програми розпочалось з 2003 р. Протягом 2003-2005 рр. було здійснено чимало заходів з її виконання, досягнуто певних результатів та постійно продовжується робота з удосконалення методів управління фінансовими ресурсами, що спрямовуються на фінансування житлово-комунального господарства.

Результати втілення Програми, виконання певних заходів та динаміку розвитку галузі з фінансової точки зору неможливо відобразити без наведення цифрових, табличних та графічних даних. Також для відображення результатів у динаміці необхідно здійснювати порівняння підсумкових показників з певним базовим показником. Цей підхід превалюватиме в подальшому у викладенні матеріалу. За базовий показник буде прийматись стан фінансування галузі до затвердження Програми – в 2002 р.

У поданому матеріалі використовуються загальні показники видатків у цілому по бюджету міста Харкова, що враховують видатки загального, спеціального (в тому числі цільового) фондів бюджету, з урахуванням трансфертів з Державного бюджету України.

Дані про фінансування житлово-комунального господарства за всіма напрямками наведено в табл.1.

З аналізу наведених даних можна сказати, що основну питому вагу у видатках бюджету міста як до прийняття Програми, так і з її прийняттям, займали і займають видатки на житлове господарство та благоустрій міста – в середньому відповідно одну третину та половину.

З прийняттям Програми видатки на галузь з року в рік не тільки збільшуються, але й стають більш структурованими.

Збільшилась питома вага видатків на збір та вивезення сміття (з 4 до 7%). Видатки на цей напрямок в 2005 р. у порівнянні до 2002 р. збільшились у 6,7 разів.

Позитивним у фінансуванні галузі є те, що з 2004 р. міська влада почала придбавати спеціалізовану техніку для житлово-комунальних підприємств. Так, необхідна для здійснення поточної діяльності підприємств спеціалізована техніка була придбана для АКП „Міжнарод-

ний аеропорт „Харків”, для комунальних шляхово-експлуатаційних підприємств, для КП „Міськсвітло” та інших комунальних підприємств.

Загалом за два роки було придбано техніки на суму 18,7млн. грн., у тому числі на 2,8 млн. грн. – в 2004 р. і на 15,9 млн. грн. (в 5,5 разів більше) – в 2005 р.

Неабияку роль у сталому функціонуванні міста відіграють такі напрямки, як забезпечення теплопостачання, водопостачання та водовідведення. За три роки їх фінансування збільшилось в десятки разів у порівнянні до 2002 р.

Таблиця 1

№ п/п	Напрямок фінансування	Видатки							
		за 2002 р.		за 2003р., тис. грн.	за 2004р., тис. грн.	за 2005 р.		всього за 2003-2005 рр.	
		видатків, тис. грн.	питома вага, %			видатків, тис. грн.	зріст до 2002р.	видатків, тис. грн.	питома вага, %
1	Житлове господарство	30640,6	41	42311,4	39609,3	55450,3	в 1,8 разів	137371,0	27
2	Теплові мережі	590,2	1	-	11399,8	8631,1	в 14 разів	20030,9	4
3	Водопровідно-каналізаційне господарство	2389,7	3	10394,6	28905,7	8290,1	в 3,4 рази	47590,4	9
4	Благоустрій міста	37318,4	50	66828,8	86343,9	99787,0	в 2,7 разів	252959,7	49
5	Збір та вивезення сміття	3045,2	4	4087,3	11907,8	20312,0	в 6,7 разів	36307,1	7
6	Інші видатки по ЖКГ	747,3	1	79,6	1320,9	1187,6	в 1,6 разів	2588,1	1
7	Придбання техніки для житлово-комунальних підприємств	-	-	-	2804,3	15913,7	-	18718,0	3
	Всього	74731,4	100	123701,7	182291,7	209571,8	в 2,8 разів	515565,2	100

По галузі також фінансуються інші видатки, які включають до себе видатки за програмами, затвердженими міською та районними у місті радами, що викликані поточними завданнями по життєзабезпеченню міста. Ці видатки за три роки втілення Програми збільшились у 3 рази до показників 2002 р.

Слід зазначити, що видатки взагалі по галузі з року в рік збіль-

шуються, що вказує на заінтересованість міської влади в належному виконанні покладених на неї завдань. Так, як результат прийняття Програми, в 2005 р. таких видатків було здійснено вже в 2,8 разів більше ніж в 2002 р., до її прийняття. Це є позитивним показником розвитку житлово-комунального господарства міста.

Динаміку видатків взагалі по галузі подано на рис.1.

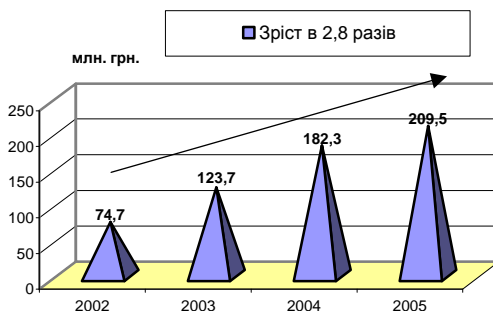

Рис.1 – Динаміка видатків бюджету міста на житлово-комунальне господарство

Житлове господарство, як уже зазначалося, займало і займає в структурі видатків на житлово-комунальне господарство в середньому за роками одну третину від всіх видатків на галузь. І це нормально, оскільки проблеми утримання житлового фонду стосуються практично кожного мешканця міста, питання його утримання та ремонту були, є і будуть завжди актуальними питаннями.

За даними на початок 2004 р. житлово-комунальне господарство міста включає 7544 житловий будинок загальною площею 18,1 млн. м², в яких проживає 831 тис. мешканців. Тільки за 2005 р. за рахунок коштів бюджету м.Харкова на житлове господарство було спрямовано 55,5 млн. грн., що в 1,8 разів більше у порівнянні з фінансуванням в 2002 р.

Крім того, в 2003-2005 рр. продовжилась робота з приймання до комунальної власності міста житлового фонду від підприємств та відомств. За цей час було прийнято 891 житловий будинок загальною площею 2961 тис. м². На ремонт цього житла були використані не тільки кошти підприємств, але й 12 млн. грн. коштів бюджету міста.

Дані про фінансування житлового господарства за всіма напрямками наведено в табл.2.

Характерно, що найбільшу частину (більше половини) видатків

на житлове господарство займають видатки на капітальний ремонт житлового фонду, в том числі і на капітальний ремонт житла, прийнятого до комунальної власності. За 2003-2005 рр. на капітальний ремонт житлового фонду було профінансовано 94,4 млн. грн.

Таблиця 2

№ п/п	Напрямки фінансуван- ня	Видатки							
		за 2002 р.		за 2003р., тис. грн.	за 2004р., тис. грн.	за 2005 р.		всього за 2003-2005 рр.	
		видат- ків, тис. грн.	питома вага, %			видат- ків, тис. грн.	зріст до 2002р.	видат- ків, тис. грн.	питома вага, %
1	Фінансова підтримка житлово-експлуатаційних організацій	8591,4	28	8940,9	8979,9	19338,8	В 2,3 рази	37259,6	27
2	Капітальний ремонт житлового фонду	19743,5	64	27661,7	27158,9	27613,8	В 1,4 рази	82434,4	60
3	Капітальний ремонт житлового фонду, прийнятого до комунальної власності	206,1	1	4947,0	3136,9	3907,8	В 19 разів	11991,7	9
4	Будівництво житлового фонду	2099,6	7	761,8	333,5	4590,0	В 2,2 рази	5685,3	4
	Всього:	30640,6	100	42311,4	39609,3	55450,3	В 1,8 разів	137371,0	100

У структурі видатків по галузі збільшилась питома вага видатків на будівництво житлового фонду. В 2005 р. цей показник становив 8%. У нинішньому році на напрямок було профінансовано 4,6 млн. грн., що в 2 рази більше, ніж обсяги фінансування 2002 р., до прийняття Програми. Тенденції збільшення видатків на цей напрямок спостерігаються і на 2006 р. Так, бюджетом міста на 2006 р. передбачено видатки в сумі 5 млн. грн. на будівництво житла для соціально незахищених громадян міста, а 8 млн. грн. передбачається направити на відселення громадян з ветхого житлового фонду.

У 2005 р. активізувалась робота з фінансової підтримки житлово-експлуатаційних підприємств. Ця підтримка спрямована на стале забезпечення здійснення цими підприємствами їх поточної діяльності з

обслуговування міського житлового фонду – прибирання, ремонт, утримання ліфтів, конструкцій житлових будинків в належному стані, інші роботи. За наведеними даними, в 2005 р. видатків на цей напрямок було здійснено 19,3 млн. грн. – в 2,2 рази більше, ніж в 2002 р.

Динаміку видатків бюджету міста на один з напрямків фінансування житлового господарства, фінансову підтримку житлово-експлуатаційних організацій подано на рис.2.

Однією з найважливіших передумов для підвищення ефективності функціонування міського господарства в цілому є розв'язання транспортної проблеми та надання керованості процесам у сфері пасажирських перевезень.

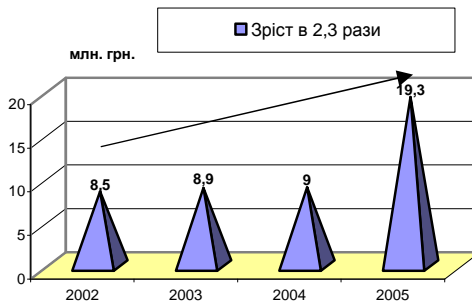

Рис.2 – Динаміка видатків бюджету міста

У Харкові понад 90% міських пасажирських перевезень здійснює міський електротранспорт (ХКП «Міськелектротранс», ДП «Харківський метрополітен»), який у тому числі перевозить майже весь пільговий контингент пасажирів.

Особливе занепокоєння викликає стан парку рухомого складу міського електротранспорту. З метою підвищення якості транспортного обслуговування населення в 2006 р. на оновлення рухомого складу КП «Міськелектротранс» у бюджеті міста передбачено 21,6 млн. грн., у тому числі 10,8 млн. грн. за рахунок субвенції з Державного бюджету України.

На фінансування міського транспорту взагалі за 2003-2005 рр. з бюджету міста було спрямовано 176,2 млн. грн.

Дані за роками про фінансування транспорту за всіма напрямками наведено в табл.3.

Питома вага видатків на фінансування транспорту по підприємству «Міськелектротранс» становить практично за всіма роками біль-

ше третини видатків на транспорт взагалі. Темп росту видатків на транспорт взагалі в 2005 р. у розрахунках до 2002 р. склав 115,7%, що свідчить про позитивні тенденції в фінансуванні зазначеного напрямку, а показник темпу росту видатків по підприємству «Міськелектротранс» за тими ж роками складає 120%. Видатки на фінансування цього комунального підприємства за 2005 р. збільшились у порівнянні з 2002 р. на 7,9 млн. грн., що пов'язано з підвищенням рівня мінімальної заробітної плати.

Таблиця 3

№ п/п	Напрямки фінансування	Видатки							
		за 2002 р.		за 2003р., тис. грн.	за 2004р., тис. грн.	за 2005 р.		всього за 2003-2005 рр.	
		видатків, тис. грн.	питома вага, %			видатків, тис. грн.	зріст до 2002р.	видатків, тис. грн.	питома вага, %
1	Автомобільний транспорт	2167,4	4	2046,8	3707,5	1524,0	-	7278,3	4
2	Харківський метрополітен	10604,8	21	7164,4	13099,9	10893,6	в 1,1 рази	31157,9	18
3	Підприємство „Міськелектротранс”	39140,8	75	45222,9	41559,8	46999,7	в 1,2 рази	133782,4	76
4	АКП „Міжнародний аеропорт „Харків”	-	-	2098,1	1225,0	634,1	-	3957,2	2
	Всього	51913,0	100	56532,2	59592,2	60051,4	в 1,2 рази	176175,8	100

За джерелами, видатки на транспорт здійснювалися протягом чотирьох років як за рахунок коштів бюджету міста, так і за рахунок коштів субвенцій з державного бюджету на відшкодування підприємствам-надавачам послуг витрат на перевезення пільгових категорій громадян. У 2003-2005 рр. за рахунок коштів субвенції було профінансовано 63,8 млн. грн. (36% від всіх видатків), за рахунок коштів бюджету міста – 112,3 млн. грн. (64% від всіх видатків). У 2002 р. ці показники становили відповідно 11,3 млн. грн. (22%) і 40,6 млн. грн. (78%).

Динаміка видатків бюджету міста на транспорт представлена на рис.3.

Крім інших видатків, у загальному обсязі фінансування житлово-комунального господарства значну частину (біля 50%) займають видатки на благоустрій міста. Вони включають до себе утримання, ремонт та реконструкцію шляхів, утримання, ремонт та реконструкцію мереж освітлення, утримання та ремонт об'єктів озеленення, інші роботи на об'єктах благоустрою. Дані за роками про фінансування благоустрою

міста за всіма напрямками наведено в табл.4.

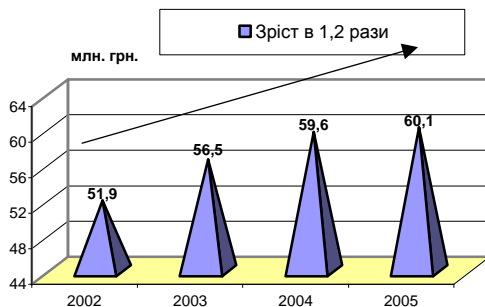

Рис.3 – Динаміка видатків бюджету міста на транспорт

Таблиця 4

№ п/п	Напрямки фінансування	Видатки							
		за 2002 р.		за 2003р., тис. грн.	за 2004р., тис. грн.	за 2005 р.		всього за 2003-2005 рр.	
		видат- ків, тис. грн.	питома вага, %			видат- ків, тис. грн.	зріст до 2002р.	видат- ків, тис. грн.	питома вага, %
1	Утримання, ремонт та реконструкція шляхів	26813,0	72	48642,3	53761,2	60123,1	в 2,2 рази	162526,6	64
2	Утримання, ремонт та реконструкція мереж освіт- лення	3700,0	10	8307,8	18829,5	22226,2	в 6 разів	49363,5	20
3	Утримання та ремонт об'єктів озе- лення	4100,0	11	5711,8	7238,3	7919,4	в 1,9 разів	29869,5	8
4	Інші роботи на об'єктах озе- лення	2705,4	7	4166,9	6514,9	9518,3	в 3,5 разів	20200,1	8
Всього:		37318,4	100	66828,8	86343,9	99787,0	в 2,7 разів	252959,7	100

Характерним є те, що на благоустрій міста щорічно спрямовується більше половини всіх видатків на житлово-комунальне господарство.

Видатки на утримання, ремонт та реконструкцію шляхів міста за-

ймають практично дві третини від всіх видатків на благоустрій, їх обсяг постійно збільшується. Фінансування цього напрямку в 2005 р. перевищило рівень 2002 р. у 2,2 рази.

Зовнішнє освітлення міста Харкова забезпечує комунальне підприємство «Міськсквітло». За 2005 р. на освітлення з бюджету міста було здійснено видатків в сумі 22,2 млн. грн., що в 6 разів перевищує показник 2002 р. За ці кошти здійснюється поточне утримання мереж зовнішнього освітлення, їх капітальний ремонт, розрахунки за використану електроенергію, інші необхідні видатки.

Важливою статтею видатків є озеленення. На території міста знаходиться 31 парк, 5 садів, 139 скверів та 2 гаї. Загальна площа зелених насаджень складає 15,4 тис. га. За 2005 р. на цей напрямок з бюджету міста було спрямовано 7,9 млн. грн., що майже в 2 рази більше, ніж в 2002 р.

Динаміку видатків на благоустрій зображено на рис.4.

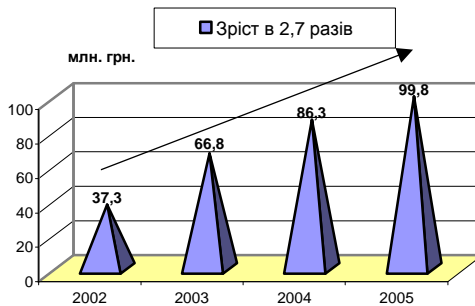

Рис.4 – Динаміка видатків бюджету міста на благоустрій

Слід зазначити, що Програма реформування житлово-комунального господарства, затверджена міською радою, продовжує свою дію. Як видно з наведеного матеріалу, з прийняттям Програми видатки на галузь з року в рік збільшуються, міська влада прикладає багато зусиль для належного забезпечення виконання своїх завдань перед громадянами міста. Збільшуються видатки на транспорт, на благоустрій, озеленення. Запроваджуються якісно нові напрямки в фінансуванні галузі. Надається фінансова підтримка комунальним підприємствам, що забезпечують життєдіяльність міста, яким у теперішніх умовах господарювання ця підтримка неймовірно необхідна.

Програма розрахована на довгострокову перспективу – до 2010 р., і за результатами трьох років дії є всі передумови вважати, що заходи з

її виконання покращать стан житлово-комунального господарства в місті Харкові.

Отримано 27.04.2006

УДК 338

Н.Є.ЛЕЛЮК, канд. екон. наук, О.О.КОРОП

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглядається сучасний стан та основні проблеми галузі і відображаються проблеми пошуку джерел фінансування здійснення розвитку підприємств житлово-комунального господарства на прикладі підприємств Харківщини, обґрунтовується необхідність розробки механізму залучення додаткових джерел фінансування.

Становлення ринкової економіки в Україні, входження її в європейську спільноту, неможливе без створення сприятливих умов для розвитку регіонів, підвищення рівня життя населення. В свою чергу, житлово-комунальне господарство є основою життєзабезпечення населення та продовжує регулюватися державою. Від ефективності підприємств соціального спрямування, що надають життєво необхідні послуги, залежить розвиток населених пунктів, міст, регіонів та держави в цілому.

В економічній літературі проблемам житлово-комунального господарства, його розвитку та реформуванню приділяється значна увага. Дослідження у цій галузі відображаються у працях О.Сунцової, Є.Жемеренко, В.Інговатової, М.Забаштанського [5-7, 9] та ін. Але невирішеною залишається проблема фінансування підприємств із врахуванням специфіки їх функціонування.

Підприємства житлово-комунального господарства сьогодні є найбільш технічно відсталою галуззю економіки з великою кількістю проблем, які перетворилися у техногенну катастрофу. Характерним є те, що законодавча і нормативна база, яка регулює діяльність цих підприємств, сьогодні є дуже недосконалою і не забезпечує правових засад для впровадження та виконання заходів по покращенню діяльності [7].

Житлово-комунальне господарство Харківської області має основні виробничі фонди на загальну суму понад 10 млрд. грн., основний потенціал яких розташований на території міста Харкова. Понад 200 підприємств та організацій галузі, на яких працюють 45 тис. чоловік, надають послуги з обслуговування утримання житла, водо-, теплопостачання, водовідведення, ритуальні, готельні, технічної інвентариза-